Rajavartiolaitoksen esikunta
Oikeudellinen osasto
Komentaja Juho Vanhatalo

28.9.2026 **HE 138/2026 vp**

Eduskunta
Hallintovaliokunta

**Lausunto; Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta**

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi esitutkintalakia mm. kuulustelutilaisuuden tallentamisen ja loppulausuntomenettelyn osalta, lakia oikeudenkäynnistä rikosasioissa mm. syytteen vireillepanon osalta, oikeudenkäymiskaarta mm. asiamiestiedoksiannon ja todisteprekluusion osalta, oikeudenkäynnin julkisuudesta annettua lakia sekä rikosrekisterilakia.

Hallituksen esityksen valmistelua edeltävästi sisäministeriö ja poliisi osallistuivat oikeusministeriön työryhmän (VN/31220/2024-OM-5) työskentelyyn ja Rajavartiolaitosta ja tullia kuultiin työryhmämietintöä valmisteltaessa. Rajavartiolaitos on lisäksi antanut Oikeusministeriölle lausunnon hallituksen esityksen luonnokseen 26.3.2026.

Rajavartiolaitoksen tutkittavaksi kuuluvista rikoksista säädetään Rajavartiolaitoksen rikostorjunnasta annetussa laissa. Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan painopiste on ihmiskaupan, laittoman maahantulon ja niihin liittyvän kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden torjunta. Koska laittomaan maahantuloon liittyy määritelmällisesti aina vähintään yksi toinen valtio, ja maahantulosäädökset koskevat nimenomaan muiden valtioiden kuin Suomen kansalaisia, Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan asianosaiset ovat pääosin muun valtion kuin Suomen kansalaisia, puhuvat äidinkielenään muuta kieltä kuin suomea tai ruotsia, ja on tavanomaista, ettei asianosaisilla ole rekisterihistoriaa tai vakituista osoitetta Suomessa eikä muita siteitä Suomeen. Näistä Rajavartiolaitoksen rikostorjunnan erityispiirteistä johtuen Rajavartiolaitoksen näkökulmasta asiamiestiedoksiannon laajentaminen ja saatavillaolohaaste edesauttavat resurssien tehokasta ja oikeudenmukaista kohdentamista.

Muutokset, jotka edesauttavat esitutkintavaiheessa annettujen lausuntojen tarkoituksenmukaista tallentamista ja tallenteiden hyödyntämistä, lisäävät oikeusvarmuutta ja rikosprosessin oikeudenmukaisten tavoitteiden toteuttamista erityisesti ulkomaalaisten ja ulkomailla asuvien osalta. Äänitallenteen käyttäminen kuva- ja äänitallenteen sijasta, mahdollisuus pöytäkirjan tarkastamiseen myös muutoin kuin välittömästi kuulustelutilaisuudessa sekä esitöissä viitattu mahdollisuus koneavusteiseen äänitallenteen litterointiin, edesauttavat muulla kuin suomen tai ruotsin kielellä, tulkin välityksellä, Suomessa vain väliaikaisesti oleskelevien henkilöiden antamien lausuntojen tosiasiallisen sisällön toteamista jälkikäteen. Kuulustelujen äänitallentaminen parantaa kuulusteltavien oikeusturvaa erityisesti niiden kuulustelujen osalta, joissa kuulusteltava käyttää eri kieltä kuin kuulustelija.

Aiemmin lausutun mukaisesti Rajavartiolaitos kannattaa esitettyjä lainsäädäntömuutoksia.